

1981

AJAKIRI.

T. T. G. TARTU TÜTARLASTE GÜMNAASIUMI ÕPILASPERE HÄÄLEKANDJA

Nr. 16.

5. juuni 1931.

III aastakäik.

Väljaandja: Tartu tütarlaste gümnaasium. Pea- ja vastutav toimetaja: Aug. Raud; abi: E. Jaska. Tegev toimetaja: A. Hurt. Toimetuse liikmed: T. Linde, E. Madrats, L. Raba, M. Suits, V. Taadler. Talituse juhataja: V. Käppa. — Kaastööd võtavad vastu toimetuse liikmed igal ajal. — „T. T. G.“ ilmub iga kuu 1. ja 15. päeval, välja arvatud õppetöö vaheajad. Tellimishind: aastatellijale 20 senti number, üksiknumbritel tellijale à 25 senti.

Viimaseks koolipäevaks.

Kevad tuli jälle, tuli tänavu eriti järsku ja jõuliselt. Tõi ilusa mai, ilusad nelipühid, tore-dad ekskursioonid ja toob kindlasti ka suure-pärase viimase koolipäeva.

Veel aprilli teisel poolel oli päris korralik talv: lund nii palju, et olid reed ja saanid söi-dus igal pool. Siis aga tulid vägeva üllatu-sena kevadised veed, minetasid üle öö talve, muutsid heinamaad ja põlludki veteväljadeks, kevad läks lahti kõikjal. Veel natuke aega edasi, ja mai teisel poolel triumfeeris täiskevad nii linnas kui maal, orus kui mäel, metsas kui põllul. Kullerkupud aina kumasid ja õitselin-nud hõiskasid.

Muidugi tuli kevad ka meie kõigi hingisse, pani sealgi lainetama kevadveed, õitsema ke-vadlilled ja heljuma kevadhelid. Talvised kah-vatud varjud kadusid ja kevadised helgid as-

tusid asemele. Ärkas võimas teadvus, et ol-lakse noor, ja — „noor olla, on kevadet rinna sees kanda“.

Elagu kevade uimastav ilu, elagu nooruse unistav elu, elagu loov ja tiivustav töö, elagu isegi sööv ja karistav valu, kui muud ei mahu hinge. Rõõmutorm haaraku neid, kel kõik on hästi läinud, paremate päevade unistus aga neid, kel mitte ei ole vedanud. Hüüdku kevad kõrvu kõigile, et saatus ei nõogi kedagi: ise oleme oma nõökijad.

Õnnitlen kõiki õnnelike, lohutan kõiki kurbi!

Nägemiseni neile, kes tulevad tagasi, ja elagu hästi neile, keda saatuse teed enam siia ei too!

Saabuv suvi aga võtku meid kõiki oma le-pitavasse sülelusse.

J. Roos.

Toimetuse tööd lõpetades.

„T. T. G.“ lõpetab käesoleva nriga oma III aastakäigu. Oigupärast pidi aastakäik lõp-pema küll juba 15. nriga, kuid et sel aastal kestab õppetöö kauemini kui mõnel eelmisel aastal ja et lehe ilmumisele ei tulnud kuskilt poolt takistusi, mis oleks põhjustanud mõne vahepealse nri viibimist, siis otsustas toime-tus veelgi anda välja 16. nri — n. ö. aasta lõpp-numbri.

Kui nüüd tagasi vaadata T. T. G. toime-tustöödele möödunud õppeaastal ja lehe ilmu-misele, siis peab nentima seda tõsiasja, et leht on ilmunud korrapärasemalt kui eelmisel aastail. Olulisemaks põhjuseks on asjaolu, et leht trükitakse nüüd korralikus trükikojas, mis täidab tellimused

täpsalt. Kui tähtajalisi viivitusi oli, siis on see olnud tingitud peamiselt toimetusest endast ja peatoimetaja ajutisest töökoormatusest.

Lehe s i s u üle ei ole toimetusel endal sünnis otsustada; seda tehku lugejaskond. Toime-tus võib tähistada küll üht, et k a a s t ö ö s u h t e s on huvi lehe vastu tublisti tõusnud, mille tunnuseks on see, et kaastöö on alati seis-nud ees ja ei ole seda tulnud kunagi pingutu-sega hankida. Seejuures on püsinud igakord muhje, et ajalehe ruum on liiga väike: oleks meelsasti tahtnud paigutada igasse nrisse roh-kem materjali, kuid majanduslikud kalkulatsi-oonid ei lubanud lehekülgede arvu suurenda-da. Siiski on ilmunud mitu-mitu numbrit üle normaalsuuruse (12 lk.). Nende numbritel ligi-

tulnud kulude katteks tuli muidugi hankida toetusi väljaspool tellimisrahasisid.

Eriti peame alla kriipsutama ja erakordselt tänu avaldama Kunstiringile, kes oma linool-lõigetega on aidanud tõsta lehe ilulist külge. Kuid ei tohi kuidagi jätta surumata ka kõigi teiste kaastööliste käsi, kes nobedalt on kokku kannud kaastööd luuletiste, jutustiste, följetonide keeleküsimuste, juhtkirjade, kirjeldiste, jooksvate teadete jne. näol.

Lehe tellijaskond on püsinud arvult palju kõrgemal kui eelmisel aastail ja — peasi — on olnud stabiilne. Alla 300 eksempl. ei ole trükitud ühtki numbrit, kuid erakordselt on tõusnud eksemplaride arv üle 400-gi (Õpilaspere aastapäeva number). See annab tunnistust, et lehe vajaduse ja olemasolu mõtte on õpilaskonnas läbi löönud, mis aina tiivustab ja kohustab edaspidisele lehe väljaandmisele.

Majanduslik külg on valulisim külg, s. o., kuidas leht omaga välja tuleb. Õppeaasta alul toimetus määras lehe tellimishinna madalama kui kunagi varem, määras tõesti n. ö. „hea õnne“ peale, sest oli ette näha, et peenike pihku võib tulla. Ja esimese poolaasta lõppedes oligi toimetuses ja talituses närvitsemine kaunis suur rahaliste mured pärast, kuid teine poolaasta parandas märksa seisukorda, nii et toimetustööd lõpetades suuremat häda pole karta. Toetusi on saanud koolilt, vähesel määral ka lastevanemate-komiteelt, kellele leht ütleb siinkohal südamlikku tänu. Kuid suuremad mured on väärunud talitus ja toimetuse oma jõuga. Ühtlasi on toimetus omandanud aasta jooksul uusi kogemusi, kuidas tuleb aidata end ise, et mitte põhjust poleks

hädaldamiseks ja teiste uste taga koputamiseks.

Tuleviku väljavaadete suhtes peab toimetus iseenesest mõistetavaks, et leht peab ilmuma ka tuleval õppeaastal, ja tal on tagavaraks plaane, kuidas lehte, vähemalt välimuselt, võiks edaspidi koguni suursugustada, kuid nende saladuste avaldamine on veel varajane, kuna, muuseas, praeguse toimetuse volitused lõpevad ju ühtlasi käesoleva numbriga. Praegune toimetus ei pea sündsaks lehe hinda tulevikuski tõsta, küll aga hellitab ta lootusi, suurendada lehe sissetulekuid teiste abinõudega. Et see on võimalik, pole päris tuulest võetud.

Toimetus jätab siis seekord oma lugejaskonnaga jumalaga, tänab neid arvurikaste tellimiste eest ja soovib neile ilusat suvepuhkust sõbraliku jälleägemiseni.

Veel kord tänab ta aga oma armsaid ja kooskõlalises huvis tegelenud kaastöölisi, kellele ta loodab edaspidigi käsikäes tööd jätkata.

Kõige juures ütleb toimetus tõsist tänu lugepeetud koolijuhatajaile, kes andumuslikult ja kõikkülgelt on toetanud lehe väljaandmist ja teinud rohkem virgutustööd lehe mõtte selgitamiseks kui ükski teine meist. Hr. koolijuhataja teeneteta oleksime kaugel tagapool, kui oleme seda praegu.

Lõppeks alluvuslik tänu ka Õpilaspere esindusele, kelle heasoovlikust arvamusel on tingitud lehe praegune toimetuse koosseis. Jääme lootma, et Õpilaspere esindus meie tööd on hinnanud ja rahuloluga meil lubab oma ülesanded lõpetada.

4. VI 1931.

Toimetus.

JUHAN LIIV'A HAUASAMBALT.

Kui tume veel kauaks ka sinu maa
ja raske su koorem kanda,
kui enam ei jõuaks, ei jõuakski sa
su soovide siniranda, —

täht süttib ehk taevas su üle veel,
lill tärkab su haura pinnast
ja sinu mõte ja sinu meel
kord tuksub su rahva rinnast —

ja liigub ja loob ja lehvitab
ja kauneid radasid rajab,
su rahva koda siis ehitab
ning põlvest põlveni kajab.

J. Liiv, 1894.

Juhan Liiv'a hauasammas
Alatskivi surnuaial.

Tartust Alatskivile.

Vara, päikese tõusu ajal olime asunud tegevusesse, et õigel ajal jõuda kogumispunkti — kooli. Säält me pidime sõitma autos kaugele — Alatskivile.

Sõitjad olid täpsalt kohal; mis aga puudus, oli auto. Oodati, närvitseti, aga see jäi tulemata. Kes on süüdi, kes? — võis lugeda kõikide huulilt.

Saabus kooliaeg, meie aga ootasime, loot-sime.

Iroonilisi pilke ja küsimusi heideti meile — sõitjaile. Meie aga vaikusime.

Tänu agarale klassivanemale, kes ennast-salgavalt töötas meie eest, saime siiski sõitma.

Laulu, naeru ja säravate silmadega mäest üles, alla, üle jõgede, läbi põldude, heinamaade, metsade. Viimaks jõudsime sihtpunkti — Alatskivile. Einestasime värskes õhus. Kuidas kõik maitses!

Polnud aega, ruttasime, et saaksime varem teistest kaasõpilastest metsa, mäele, alla orgu

ojakese kaldale, kalmistule, vaatama Murumäe (Alatskivi) lossi. Kõikjal oli ilus. Oli ju kevade.

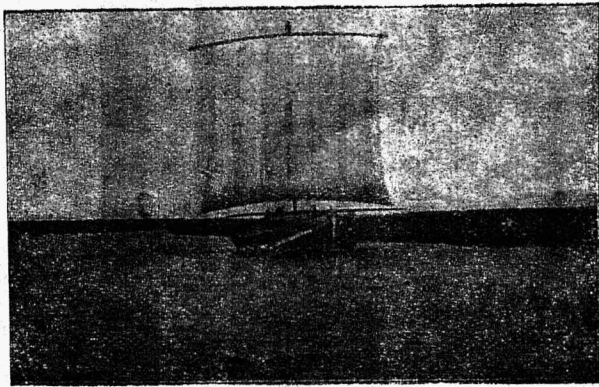
Kalmistul täitis nukrus rinda. Vaikselt ot-sisime üles Juhan Liiv'a haua — roheline künka ilma lilledeta, puude varjus.

Otsustasime kaunistada selle kalli kirjaniku hauda, ja selle otsuse täitsimegi. Tundsime, et see on meie kohus.

Kerge vaevaga leidsime kätte ka Tõnis Laks'i haua.

Murumäe loss meeldis kõigile. Valge ruumikas kivehitus, seepärast vähe sünge. Meie meelest pidi iga tuba mingi piinakamber olema, isegi vannitua pidasime samalaadiliseks. Kuidas aga naersime, kui leidsime purunenud ahju tagant „kahlvi-kivi“-vanni.

Aeg oli kasin, meil aga „tiivad“ tahtsid haarata midagi uut. Sõitsimegi vaatama Peipsit ja „kalavenelasi“. Mõlemaid nägime: esimest oli küll ainult üks, aga „teisi“ selleasemel sa-

Sõitsimegi vaatama Peipsit.

da — 0, vast veel rohkemgi. Oli Peipsi aga suur ja sinine, palju sinisem kui taevas. Käisime suplemas. Abivalmis seisis meie klassijuhataja seni kaldal, kuni meil vees käidud. Alles siis läks ta ise vette. Siis „meie ise“ val-

vasime, et ei juhtuks õnnetust; vaatasime hoollega, et ei tuleks valaskala. Jumal tänatud, ei näinud me valaskala, kes Joonase ära sõi: nägime ainult tinte, keda Joonas sõi.

Varssi algas tagasisõit. Olimegi öökortoris. Laulsime, mängisime, sõime, kuulasime naljakaid anekdoote, kuni uinusime.

Hommikul vara olime jalul, käisime metsas, tõime lilli ja õitsevaid toomingaid. Nendega ehtisime J. Liiv'a haua. Siis käisime Apollo mälestisammast vaatamas.

Aeg möödus kiiresti. Ärasõidu-tund lähines. Sõime ja siis jätsime jumalaga armsakssaanud peatuskoha. Laulu saatel veeres auto Tartu poole.

Hääled kadunud, näod päikesest pruuniks põlenud, nii jõudsim Tartusse. Siin ootas meid nelipühade-laupäev.

Praegugi täidab rõõmus tunne rinda, ja kui sõitjad kohtuvad, küsib neil silmis tuluke: „Kas mäletad?“ Keegi II-c-st.

Ilutsesime ...

Puistas tulipäike külluses kulda. Kuldhelki, selgust puistas see südameisegi. Ja õhetavi põsi, säravi silmi, naeru-, laulusui, ülevaimas tempos vurasime veoauto kantuna õrnroheliste viljaväljade vahel lookleval tolmunud teel. Hing tulvil rõõmust, ilust, muretusest, kihutasime laululindudena nautima kuldjumelist kevadet loodusemakese pehmelt-hella, paitavasse rüppe.

Saabus sihtjaam — Otepää. Maabunud O. Ü. G. õuel, täitus pühapäevarahus uinuv koolimaja pea elava liikumisega, hüüetega, askeldusiga, rõõmsate klaverihelidega. Pesime maha teetolmu ja antud pooletunnilist vabadust kasustasime alevi tundmaõppimiseks ja kevad-

aroomide joomiseks õrnrohelises, lilledeküllases metsasalus. Jõudnud tagasi koolimaja, einestasime, misjärele algas matk ülevaimas meeolus jumalik-ilusasse, huvitavalt-vahelduvasse Otepää loodusesse.

Mägedest üles, mägedest alla — nii rändasime Šveitsi turistena, igatsus hinges kuulata kukulindu ja ilutsevat ööbikut.

Esimene matk oli kuppelkujulisele Linnamäele. Milline hingepaefuv, vaheldusrikas vaade ümbrusele! Künkad õrnroheliste rukki-väljadega, pruunmustendavate põlluribadega, puhtalkorralikkude talumajadega vahelduvad orupõhjas puhkavate sügavselgete, tumedalt-sinetavate järvesilmadega. Metsasalusid, mä-

gesid, orge, järvesilmi piiritult, lõpmatult kõikjal! Täiel määral nautisime vahelduvat ilu, lebedes mõnuledes puhtal murul.

Kevad oli karske ja peen, pisut nukkergergi. Ei mingeid uimastavaid-hullustavaid aroome, ei meelikõitvaid helinaid, halinaid ega väsitavat leebust. Puistas päike vaid kulda. Ilm oli jumalik-ilus. Ilutsesime . . .

Taas matkasime. Kuulsime õhtuse õnnekäo peen-armsat häälistsust: kukk-kuu . . . Meid tabas üllatus: orupõhjast leidsime lund, ent säälsamas kasvis kaunisõrn kannike. Lendlesid lumepallid.

Sammusime läbi kloostrilikvaikse pisut korratu metsakabeli, kuni jõudsime lubivalgeseinalise kirikuni. Avanes võimalus astuda pühakojas sisemusse. Oma müstilise miljööga, siksakiliste laeilustistega ja iseloomulikkude kroonlühtritega äratas kirik sügava usulise tunde. Kuigi meeoleolu oli ülevaimal tipul, tuli endid tublisti taltsutada, et mitte tumestada

pühakojas tösis võlu. Erilist huvi pakkus vaevuline ülesronimine kellatorni mööda keerulisi kiviastmeid ja võimatult viletsaid puutreppe kottpimedas. Kuis oleksime tahtnud helistada kelli kõike jõudu kokku võttes, kuid hoopis pahaseks muutus meie kordaarmastaja isakese nägu, kui mõni kogemata, täiesti ilmsüütult juhtus pimedas puutuma kellanööri, tekitades õrnargliku, kaebava vaevaltkuuldava helina.

Erilist vaeva ja aega nõudis kirikuukse lukustamine. Saanud lõppeks sellega kuidagi toime, istusime pisut vabadussõjas langenud kangelaste halli, tummalt tugeva, raudselt kindla ausamba man.

Loojunud oli päike. Kollakaltverevolt punas õhtutaevas. „Homme on ilus ilm“ — nii sõnusime ja pöörasime rahuldatult öökorterisse, teades, et homme päev — veel ilusam — on ees.

Kell 10 olime puurilindudena lukustatud uste taha. Lõhnavaile heinule laotasime oma

Milline vaheldusrikas vaade ümbrusele!

linad-tekid, kui joodud oli tee. Hämarias saaliruumis häälistses vahetpidamata klaver ja lõbusaimas tempos keerutasime „seda marulist hulguste valssi“. Kustutati lamp. Pidime „põhku pugema“. Ent magamajäämisest polnud jutugi. Valgete vaimudena vilksatasid läbi pimeduse „ehalkäijate“ hiilivad kujud. Oli naeru, sosinat, kihinat. Võpatasime, kui akna taga kuulsime mingisugust kolinat, häälistsust. Püüti sisse tikkuda (redeliga teisele korrale!). Kahetsemisväärt viletsad olevused olid nood — Otepää noorhärnad, kes meie silmis oma väärtuse nereda, ebavõisaka käitumise tõttu kaotasid.

Pisut aega enne koitmist vaibusime kergesse unne, kuid esimese kukelauluga olime taas ärkvel. Kell viis oli plats puhas. Karastatult, kosutatult võisime asuda matkale.

Hommik oli päikeseküllane, karastavalt jahe. Ikka ülirohmsatena, ilutsevatena asusime teele Väike-Munamäele. Miks Munamägi oli

„paljaks põetud“, seda üks kohmetuarg talu- taat meile öelda ei teadnud, aga et ütle mata mõnus oli säääl ümmaral, paljakspõetud tipul lebada ja maailma vaadelda, seda teadsime küll.

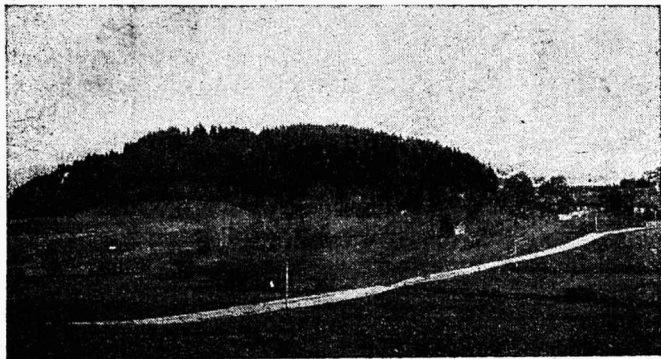
Piiritult lai oli vaateväli, mis algas alul selgeltnähtavate, ent kord-korralt ikka enam tuhmuvate põlluribadega, kungastikkudega, heinamaalappide, metsasaludega ja majakeste- ga ja lõppis taevataustal uduse, sinendava ri- bana. Majesteetlikus rahus ja õndsuses pidas kevadloodus oma hommikust palvetundi päi- kesekiirte-kullas.

Kungastike vahel lookleval maanteel nä- gime kihutamas autot tolmupilves. Tundsime ses ära oma roheka veoauto. Hõiskavi huuli „lendlesime“ mäetipult alla orgu ja taas kihu- tasime.

Peatudes koolimaja — öökorteri — man, ladusime vaikselt ja kiiresti (sest oli käimas

õppetöö) oma pakid autole. Käelehvitusi klassishigistajaile, ja lahkusime.

Juba vilkus puude vahelt sinetav-lainetav veteväli. Peatus auto. Olime kauni Pühajärve kaldal. Üüritud kaks paati, kõikusime varssi Pühajärve rahutul rinnal. Sõudsimme Sõsar-

Asusime teele Väike-Munamäele.

nete laksu, solistasime leiges vees, viskasime lutsu ja siis — pidime sõudma kaldale.

Luusisime Pühajärve kauneis metsis, la- meskelime, laisklesime, mõnulesime, pleekisime tulikõrvetavate lõunapäikesekiirte all. Pildis- tasime. Kosutasime endid rammusa mäapii- maga, karastasime puhta, selge allikaveega.

Päike vajunud alla keskpäeva, jätsime ju- malaga Pühajärve kaunid kaldad.

Aeg oli lahkuda, kodulinnateele asuda. Taas laulu, laulu, naeru, nalja, käelehvitusi lõpmata.

Peatusime Uderna koolimajas. Hää isa tahtis oma lastele näidata koolitäre, kus õppi- nud ta 27 aasta eest. Suureks olid sirgunud ta omaistutatud haljendavad tammed ja vaht- rad kooliamaja õues. Kadunud oli vaid üksik vahter tütarlaste magamistoja akna alt.

saartele. Inimesteta vaikselt, üksikul, lillede- küllasel metsasaarel, kus keset jämedatüvelis- test, igivanadest puudest koosnevat metsa sei- sab ainsa ehitisena varemeis puumajake luge- matute kuupäevade, aastaarvude, nimede ja märkidega, kuulasime Pühajärve rahutut lai-

Armast, kodust hõngu hoovas vastu säält vanast, lihtsast koolitarest, kus omaajal olevat õppinud rida tuntud nimedega eesti mehi (Tuglas, Kärner, praeguseid panga-, ühi- suste ja aktsiaseltside direktore, tuntud arste, advokaate jne.). Kuna vana koolipoiss ise (hr. Raud) läks mälestusi värskendama ruumesse, kuhu meid ei tahtetud viia, tallasid kirglikud moosekandid ägedalt pisikest harmooniumi, ja tiirlesime tantsukeerises.

Peatusime siis Elvas üle kenakese tunni, askeldades järve kaldal ja männikus.

Viimast korda mõnulesime sel ilusal päeval emakese-looduse haljas rüpes Vapramäe kau- neil nõlyakuil ja tipul. Pildistati. Puhusime pajupilli.

Saabusime Tartu kell 22, südameid valla- nud rahuldustunne, õnn ja hõir.

LisPed (II-a).

Jaan Kärner.

JAAN KÄRNER 40-NE AASTANE.

Jaan Kärner sündis 27. V 1891. a. Tartumaal Rõngu kll. Kirepi v. väiketaluomaniku pojana, lõpetas Uderna 2-kl. min.-kooli, õppis edasi erateel Tartus ja Moskvas Šanjavski eraülikooli ajaloo-osakonnas. Oli rida aastaid Tallinna lehtede toimetuseliikmeid; samuti oli ta Ajutise Maanõukogu ja Asutava Kogu liige. Tõmbunud hiljem tagasi tervislikel põhjusil Elva metsaüksildusse, toimis mõnda aega „Loomingu“ toimetajana. — J. K. on tuntud esmajoones lüürikuna, kuid selle kõrval ka draama- ja romaanikirjanikuna, arvustajana, uurimuste ja ülevaa- dete avaldajana ja hea tõlkijana. Oma produktiivsuse poolest on ta esirinnas nüüdisaja kirjanikkude peres, kuid ka kunstiväärtuselt ei ole J. K. loomingu tähtsus mitte väike.

L. Raba.

Valguse lõosas.

Keelenurk.

Keeleuendus ja J. Aavik.

Vilkaid keelenoppeid TTG ajakirja veergudelt.

Kes noortest ei tahaks küll edumeelne olla! Seda psühholoogilist kalduvust püüab siis ka J. Aavik kasutada, et noorte seas, kelle õppejõuna ta töötab, silmiselgitavalt misjonitööd teha keeleuenduse heaks, mille kajastusi leidub pea igas käesoleva ajakirja lõpulejõudva aastakäigu numbris. Ja kus võikski pind keeleuendusele vastuvõtlikum olla kui otsustusvõimeliselt alles muhenevas keskus.

Asi oleks ju kõigiti korrast, kui J. Aavik propageeriks kogu ulatuslikku eesti keele uuen-

dust ja teeks seda ülesehitavalt. Ta piirdub aga paraku liialt oma isikliku keelearenduse esiletõstmisega, mis ei ühti ometi kaugeltki selle edasirühkiva keelehitisega, mis moodustab meie üldtarvitatava mõtteavalduse-vahendi. Viimase vääramiseks tahaks ta omapoolse väärtusliku keele-soetusvara kõrval kõigest jõust teed raiuda ka sellele oma keelilisele loominguale, mis ei suuda aga tarbetuna ettenähtavasti küll tulevikuski jalgu alla saada. Ja see praegumainitud püüe kuhjab aina lahkkelide ballasti õpilaskonnale, kelle keskel ta on enda hooleks võtnud õpetada kooskõlalist eesti keelt,

kellesse ta istutab aga tõepoolest lahkkelilist, kahepaikset. Seda tunnustab ta isegi, öeldes: „Keeletundides aga tutvunetakse niihästi maksivate uuendustega kui ka ametlikult lubamatega“ (lk. 25). Viimast laadi taotlustel ei pörka ta tagasi isegi väljamõelduste eest. Kõige selle kohta paar näidet.

Kui kogu uuenduslik keel oleks hr. Aavikule tuttav, siis poleks ta ses suhtes nii tihti näit. käesolevategi ridade kirjutaja poole pöördunud lähema sellesuunalise orienteerumise otstarbel („Uute sõnade sõnastiku“, P. Bourget' „Õpilase“ trükkimise puhul jne.). „Eesti õigekeelsuse-sõnaraamat“ sisaldab ka tõepoolest tuhandete viisi uudissõnu, millel kõigil on oma tarvitajaskond, sest need on soetatud tarviduse nõudel, tühikute täiteks; niisamuti esineb seal pakutav morfoloogiline vormistik niisuguses radikaalsuses, nagu keele üldtarvitajaskond seda eestuleval ajal maksimaalselt suudaks omastada. J. Aaviku keeleuudistus aga piirdub leksikaalselt ainult paarisaja sõnaga, mille enamiku tarvis ei leidu keeles tühikut ja millel pole siis ka tarvitajaskonda. Juba sellestki võiks järeldada, kui alusetu on J. Aaviku väide: „Pealegi piirdub ametlik keel liiga väheste uuendustega, takistades seega paremuste levimist“ (lk. 25).

Et uudiskeele täielik leksikaalne ülevaade J. Aavikul puudub, siis näeb ta asjata vaeva ühele osale juba olemasolevatele eesti sõnule paralleelide loomisega. Nii näit. on juba aastate viisi tarvitusel ja „Eesti õigekeelsuse-sõnaraamatus“ ära trükitud eesti vasted sõnadele „konstateerima“ (lk. 25,53), „kätte maksuma“ (lk. 102), „tsiteerima“ (lk. 118), „maapakku saata“ (lk. 155).

J. Aaviku väljamõeldus on pidada enda „uuenduslikuks keeleks“ vorme, nagu: (tuli) meele, juure, ääre...“, „maailmavaade“, „juhtum“, „see sisaldab teate“, „täpne, lihtne, ehtne“, „seniit“, aga „ametlikuks keeleks“ tembeldada vorme: „(tuli) meelde, juurde, äärde...“, „ilmavaade“, „juht“ (lk. 128), „see sisaldab teadet“, „täppis, lihtis, ehtis“, „seenit“ (lk. 142) j. t. Senikaua kui J. Aavik neid väiteid pole millegagi tõendanud, ei ole tal pääsu luiskaja nimest.

„Ometi ei ole ka“ J. Aaviku „uuenduslik keel“ „eksimatu“ (vrd. lk. 128). Seda tõendavad muu seas ta väärvormid „loomiselle“ (lk. 116), „vastolud“ (lk. 155), „maal'iga“ samastatud „maaling“ (lk. 142), võõramõjuline konstruktsioon „sarnleb sellele“ (lk. 128) j. m.

Kõigi säherduste kirjutiste asemel oléksid õpilasile kindlasti palju tulutoovamad olnud seda laadi selgituspalad, nagu J. Aavik neid on avaldanud käesoleva ajakirja lk. 182, 192 ja 194.

Joh. V. Veski.

Järeilmärkus. Ülalesitatud kirjutis on saanud T. T. G. õpilase vanemalt, lugupee-

tud Tartu ülikooli eesti keele lektorilt ja „Eesti õigekeelsuse-sõnaraamatu“ redaktorilt hr. J. V. Veski'lt. Toimetus avaldab kirjutise vastava rahulolutundega selles mõttes, et „T. T. G.“ väike „Keelenurk“ on suutnud äratada tähelepanu ka väljaspool piiratud T. T. G. õpilaste ja õpetajasringkonda, pealegi sellise autoriteetse eesti keelearendaja ja -rikastaja poolt, nagu seda on kirjutise autor.

Jättes siinkohal avaldamata oma intiimhüvid ja arvamused eesti õigekeelsuse ja keeleuuduse küsimuses, samuti suhtuses kolleegiaalse lugupidamisega ja austusega oma kaasõpetajasse, innukasse keeleuundajasse ja „T. T. G.“ nobedasse kaastöölisesse hr. Joh. Aavik'usse, esitab allakirjutanu kooli seisukohad keeleõpetamise nõuetes.

1. Emakeele õpetajail peab olema koolis kindel üksmeelne seisukoht keeleõpetamise suhtes.

2. Koolis peab õpetama kõnelema ja kirjutama ainult ühte keelt ja tarvitama ainult ühesugust ortograafiat.

3. Koolis õpetatav keel ei tohi olla mitte mingi vana ega uuenduslik keel, vaid normaalne keel, mis on fikseeritud „Õigekeelsuse-sõnaraamatus“.

4. Kooli keeleõpetuse seisukohalt ei ole lubatavad kõrvalmõjused, mis kõigutavad õpilastes normaalse keele autoriteeti ja lugupidamist „Õigekeelsuse-sõnaraamatu“ vastu; samuti pole soovitatavad kõikvõimalikud paralleelsed ortograafilised, morfoloogilised, derivatsioonilised j. t. erinevused, mis takistavad õpilaste õigekeelsuse kindlat arenemist.

5. Praegune „Eesti õigekeelsuse-sõnaraamat“ mahutab leksikaalselt küllaldaselt määrat igasuguseid keelilisi vasteid ja on sellise määrani keeleuudenduslik, et keelt õppiv noorsugu ei tarvitse oma koormatud energiat kulutada selle täiendamiseks ega reformeerimiseks.

Peatoimetaja.

Märkus.

Hr. J. Aavik'ult on saanud hr. J. V. Veski kirjutisele pikem vastus, mis aga trükitehnilistel põhjustel peab jääma järgmisesse numbrisse.

Toimetus.

Keelelised tõved.

(Järg.)

5. oma le-tõbi: „ta võttis selle oma le“; peab olema: „ta võttis selle endale või enesele“. Tuleb vahet teha enda (või enese) ja oma vahel: „ta on endaga (enese) rahul“ (s. o. oma isikuga, saksa „mit sich“), aga: „ta on omaga rahul“ (s. o. mingi ta päralt oleva asjaga või olendiga, saksa „mit seinem“).

6. enese-tõbi: „ta ei ole enese eluga rahul“. Siin on just oma parem: „ta ei ole oma eluga rahul“. Enese-tõbi on vastuoksus

omale-tõvele. Peetagu meeles, et oma on (saksa) „sein“, aga „enese“ (enda) on (saksa) „sich“.

Absoluutselt veaks lugeda enese tarvita- mist oma asemel siiski ei või, soovitamaga aga on siin vahet teha. Igatahes suurem viga on, kui vastupidiselt oma tarvitada enda asemel.

7. setu-tõbi: „tähtsusetu, selgusetu, kindlusetu, viisakusetu, õiglusetu, kartusetu jne. Siin on parem -tu asemel -ta: „tähtsusetu asjad, selgusetu küsimused, kindlusetu olekus, viisakusetu kohtlemisel, õiglusetu nõudmine“, või ka (mis teatavais juhtumais on veel parem) „eba-“ abil: eba-tähtsused —, ebaselged —, eba-kindlas —, eba viisakal —, eba õiglase —, sest eba-liiteline sõna võib deklinaeruda, ta-lõpuline aga mitte.

Üldse minnakse liiale selle -tu tarvitamisega. Eriti kohmakad ja inetukõlalised on need -setud. Täiesti ebasoovitamaga on liita -tu mitmuse genitiivi -de või -te külge: „illusionidetu“ (peab olema „illusionideta“), või kui tahetakse -tu, siis ainult ainsuse genitiivi külge: illusionidetu.

8. võimata-tõbi: „see on võimata“, peab olema: „see on võimatu“.

See „võimata“ (pro võimatu) on üks kõige veidramaid, kõige paradoksaalsemaid, kõige rumalamaid vastuoksusi, mis kunagi on esinenud eesti keeles: ühelt poolt kirjutatakse „seletamatu“ nähtus, tegematud tööd ja need hirmsad -setud (tähtsusetud, selgusetud) ja koguni see võimatu illusioonidetu, mis kõik on õigupoolest ebarahvakeelsed, kunstlikud, uuenduslikud; aga teiselt poolt mingi imeliku visaduse ja järjekindlusega võimata: „võimata asi — oli võimata — see on võimata“, kuna siin ometi -tu (võimatu) on vana põline rahvakeelne vorm. Seepärast kes kirjutab luge- matu, tegematu, viisakusetu jne., see peab kümme korda suuremal põhjusel kirjutama võimatu. Kes kirjutab arenematu, seletamatu, selle kirjutuses on võimata lihtsalt jäme viga, absurdne ebajärjekindlus.

Kes teevad seda võimata-viga kõige rohkem? Pääasjaliselt lõunaeestlased, kelle kodusele murrakulle see on omane. Ja et enamasti kõik kirjanikud ja ajakirjanikud on lõunaeestlased, siis kubiseb meie kirjandus ja ajakirjandus võimata-tõvest.

Mõned püüavad mingit tähenduslikku vahet targutada võimata ja võimatu vahel (seda püüdis mulle hiljuti tõendada üks ajakirjanik ja võimata-t kaitstal). Tühi peenutsemine: o m a d u s s õ n a n a on olemas, vaid üks võimatu. Vorm võimata võib esineda (ja siis on ta õige!) ainult

verbivormi tähenduses: „ilma seda teha võimata“ (saksa „ohne es tun zu können“).

Joh. Aavik.

ABITURIENTIDELE.

Varssi lahkute meilt. Astute ellu. Teie päis keerlevad igasugused tuleviku-kavatsused. Need on osale selged ja ka kindlasti teostatavad. Teistele, kahtlemata õige paljudele, teeb aga tulevik tõsist muret. Olete ju väga raske aja lapsed. Nüüdisaeg kohtleb haritud inimest haruldaselt võõraslapslikult.

Seepärast kaalutelge äärmise ettevaatusega elukutse valikut. Ei ole mõtet end poetada neisse sfääridesse, kus on juba enne teid es lõpmata suur haritud tööta tööliste kaader. Andke aru ja püüdke ette näha, millised tuleviku väljavaated teid ootavad. Mõtiskelge selle üle põhjalikult järele, millised alad on veel kasutamata või vähesel määral kasutatud, et oleks esijoones võimalik saada tööd ja leiba, sest ainult töö abil võime kindlustada oma olemasolu. Tööst sõltub paljugi õnnesid. Mõtlege järele, mis suudab ja võib meie väike kodumaa teha oma lastele, kuna olete ju järgnev tulev põlv, kes tahab targemalt ja õnnelikumalt elada, kui elab meie rumalutasa ummikusse jooksnud vanem põlv. Mõtlege järele, kuhu suundub eesti tulevik. Ons eesti tuleviku tööväli linnas või maal? Ons ainult vaimse töö tegija, arst, advokaat, ametnik eesti peremees ja paremlane? Ons tööstur, kaupmees, ettevõtja eesti tulevikuelu A ja O? Või on seda põllumees, pops, agroom, instruktor? Kuis oodatakse maaviljelejaid ja tulundusetõstjaid — kas saalides, kabinettides, kontorites või talutaredes, aedades, põllul, rabades? Ons eesti kultuur härraskultuur või rakuskäte kultuur? Ons parem lüüa aega surnuks edevates hilpudes või teha rasket, kuid produktiivset tööd, kuigi vahest lihtsat?

Kõiki neid küsimusi kaalutelge pärast seda, kui teie järele on viimist korda kinni langenud raske koolimaja uks.

Kaalutelnud põhjalikult, kaalutelnud hästi, leiata kindlasti enam-vähem õige suuna.

Kes mõtleb, see ei kahetse.

Vana õpetaja.

KIRJASAATJAILE.

„Neistsinaseist lahkunuist“ jäi välja ruumipuudusel.

Kõik kaastöö, mis on jäänud selles aastakäigus avaldamata, jääb toimetuse kätte hoiule ja ilmub järgmise aastakäigu esimesis pumbreis.

OSTETAKSE VEEL

„T. T. G.“ I aastakäigu 1. ja 9. numbriid ja II aastakäigu 6., 8. ja 14. numbriid. Teatada peatoimetajale.

Kooli elu.

Karskuse-aktus.

Kolmapäeval 13. mail korraldati 5. tunnil karskusepäeva puhul aktus. Aktusel esines esmajoones Muusikaringi laulukoor. Seejärele kandis ette õpil. N. Ratasep dr. O. Madisson'i referaadi, kuna viimane aja puudusel ise ei saanud aktusel esineda. Referaati selgitasid diagrammid ja pildid, mis näitasid, kuidas mõjub alkohol inimese organismile hävitavalt.

Peale selle esines õpil. Jurak (III-b) pisikesel kõnega, kuna E. Lomp (IV-b) deklameeris. Lõppsõna oli insp. S. Pruudenilt. Aktus lõppes kell 13.

Emadepäev pühapäeval 17. V.

Kavas: 1. Avamine. 2. Tervitusi. 3. Deklamatsioon õpilasilt. 4. Klaverisoolo õpil. Hanson'ilt. 5. Pr. Suitsu kõne. 6. Muusikaringi laulukoori ettekanded. 7. Tervitus dir. J. Roos'ilt emadele. 8. Insp. S. Pruuden'ilt lõppsõna.

Oli tulnud õige arvukas kogu meie emasid. Näod ootusest rõõmus-ärevad, silmad säravad — nii istusid nad, meie armsad emad, meie a u v õ ö r a d. On ilus komme, traditsioon — emadepäev; on ilus ja ülev austada emasid. Ka kava õnnestus keskpäraselt. Kuid õpilasi oli vähe, väga vähe. Ja otsisklevalt libises nii mõnegi vanakese silm üle punapõselise nooruse, otsides oma tütar, kes aga polnud ilmunud. Loodame, et tuleval aastal kõik õpilased tunneksid olema kohustatud austada oma ema.

T. T. G. Muusikaringi kontsertõhtu.

Õhtu oli kavatsatud keskkoolide vaheline, kuid võõraid oli võrdlemisi vähe. Kava oli koostatud õige mitmekesiselt. Esinejaid oli palutud ka väljaspool kooli. Õhtu avas Muusikaringi laulukoor; et aga kõik laulukoori liikmed polnud ilmunud, siis ei jätnud see ettekandele mõju avaldamata. Sellele järgnes klaverisoolo S. Kummel'ilt, milline õnnestus hästi. Varsti helas saal mahedaist tšellohelidest — esines muusikakooli õpil. hr. Elias. Ettekandele avaldati kiitust tugeva aplausiga. L. Sild V-c esines laulusöologaga tšello ja klaveri saatel, milline ettekanne oli omapärane ning jättis kuulajaisse meeldiva mulje. Kell 20 kõlasid veel viimased akordid õpil. Mladov'a vilunud käte all klaverilt, ning siis siirduti koju, hing täis rahuldust. Oli ilus õhtu.

Kooli õppereisid

teostusid käesoleval aastal suuremal määral kui endisil aastail. Põhjuseks olid ilusad ilmad ja kooli vastutulek. Nii sai I-a klass priiekskursiooni loterii-allegri preemiana laevaga mööda laiu kevadvesi Peipsile, Rāpinasse, Mehikoormasse; teise väljasõidu tegi I-a kl. raudteel Saadjärvele. I-c kl. suundus mootorpaadil Haaslavale. II-a kl. ja II-b kl. käisid autodel

Otepäas ja Pühajärvel. II-c kl. ekskursioon teostus autol Alatskivile ja Peipsi rannikule. II-a kl. sõitis autol Haaslavale, kuna III-b kl. samalaadse sõidukiga tegi pikema reisi Lõuna-Eestisse (Võrru, Munamäele jne.). IV klassidel oli kõige pikem reis põhja rannikule, Narva, Narva-Jõesuhtu jne.; sõideti autodega; marsruut olnud väga huvitav. V klasside ekskursioon teostub pärast õppetööd. Kooli üldine väljasõit võeti ette Vapramäele 4. skp.

Kõik õppereisid on väga hästi õnnestunud, ilma mingisuguste vahejuhtumisteta. Mälestused neist on jäänud õpilasil kõige paremad. Ajalehe ruum ei lase pikemalt kirjeldada kõigist neist väljasõitudest. Avaldame teisel vaid paar kirjeldist neist.

Kirjalikud eksamid, testid.

Abiturientidel oli ametlik kirjalik töö saksa keeles 20. mail k. 9—12; test 28. mail. Selsamal päeval oli test ka IV-a ja IV-c klassidele eesti keeles, kuna IV-b tegi oma testi 30. V. Matemaatika-test V klassidele oli 2. VI.

Härra Riigivanema juures

käisid 30. V kooli õpilasesindajatena V-a klassi õpilane Hilja Sild ja V-b klassi õpil. Elga Tammevägi. Õpetajaist sõitis kaasa prl. E. Rosenberg.

Noorte-püha

31. V õnnestus väga hästi. T. T. G. õpilased olid maksimaalsel määral rongikäigus. Ka ei jätnud distsipliini midagi soovida.

Kooli lõppaktus

peetakse kolmap. 10. VI k. 11 traditsioonilise korra järele. Aktusel saavad kätte abiturientid atestaadid ja cum-laude'd vastavad kingitused raamatute näol. Pärast aktust antakse klassides kätte kõigile õpilasile klassi-kursuse tunnistused. Õhtul järgneb abiturientide omavaheline koosviibimine ühes õpetajatega.

Hindmõistatuse nr. 8 lahendus.

P a h e m a l t p a r e m a l e: 3. Po. 4. Pi. pett. 6. Ei. 7. Ae. 8. Oda. 12. Eha. 15. Soar. 16. Tooni. 18. Niger. 20. Ain. 21. Njassa. 24. Udu. 25. Iil. 26. Tago. 27. Osis. 28. Soo. 29. Boa. 30. Oder. 31. Otut. 32. Suu. 33. Aul. 34. Raspli. 37. Rto. 38. Riisi. 40. Kraav. 42. Sarv. 43. Tee. 45. Aed. 46. Ka. 47. Aa. 48. Aineas. 51. Ob.

Ü l a l t a l l a: 1. Epp. 2. Poe. 4. Pea. 5. Tee. 8. Odontoliit. 9. Don. 10. Zola. 11. Mars. 13. Hai. 14. August Raud. 16. Talaar. 17. Ingeti. 18. Nastik. 19. Russov. 22. Jora. 23. Sool. 35. Saal. 36. Pärn. 39. Soe. 41. Roe. 44. EKA. 45. Aas. 49. Noa. 50. Eba.

Lahendusi saadeti 6. Neist oli õiged 2. Auhinna — Knut Hansoni „Hulkurid“ — sai II-a kl. õp. Hilja Tõnisson.